

LIZBON:
HER TURİSTİN
GÖRMESİ GEREKENLER _____

Lizbon'u oluşturan ve geniş bir alana yayılan düzensiz, rengârenk ev yığını, en harikulade manzaraların izlenebileceği en az yedi gözlem noktasına sahip yedi tepe üzerine yayılmıştır.

Deniz tarafından gelen yolcuya Lizbon, uzak bir noktadan bile, rüyada beliriveren ve güneşin altın sarısı ışıklarının şenlendirdiği parlak mavi gökyüzüne yaslanmış sade ve zarif bir hayal gibi görünür. Kubbeler, anıtlar ve eski hisarlar işte sanki bu nefis makamın, bu kutlu bölgenin çok uzaklardaki habercileriymiş gibi evlerin oluşturduğu yığının arasından yukarılara doğru yükselen birer çıkıntı oluştururlar.

Turistin şaşkınlığı, gemi dalgakırana yaklaşınca başlar ve *Bugio Feneri*'ni geçtikten sonra – nehrin hemen ağzında yer alan ve üç yüz yıl önce keşiş João Turriano'nun planlarına göre inşa edilmiş olan küçük gözetleme kulesi – hisarlarla çevrili, romantik-Gotik-mağribi tarzda yapılmış ve on altıncı yüzyıl askerî mimarisinin harikulade bir örneğini teşkil eden *Belém Kulesi* çıkar ortaya (bkz. s. 76-77). Gemi ilerlerken nehir gittikçe daralır ama az sonra tekrar genişlemeye başlar ve bu şekilde çok büyük filoların bile rahatlıkla sığabileceği dünyanın en büyük doğal limanlarından birini oluşturur.

Bugio Feneri. 1930-1932.

Manuel Barros Marques. AML.

Belém Kulesi ve arkasında Gaz Santrali.

1930 civarı.

Bilinmiyor. AML.

Sol tarafta, tepelerin üzerinde, parlak kümeler halindeki ev yığınları belirir. Ve karşınızda *Lizbon*.

Rocha do Conde de Óbidos İskelesi. 1919.

📷 Bilinmiyor. AML.

İskeleye iniş kolayca ve çabucak gerçekleşir. Kıyının bir sürü ulaşım olanağına sahip bir noktadır burası. Bir fayton, otomobil ya da elektrikli tramvay yabancıyı birkaç dakika içinde şehir merkezine ulaştıracaktır. Rıhtımda her türlü ihtiyacını karşılayacak tesisler bulunmaktadır. Bütün resmî görevlilerin nazik olduklarını ve ister gümrük memurlarıyla, ister liman polisleri ve göçmenlik bürosu yetkilileriyle konuşsun, herkesin kendisine yol göstermeye hazır olduğunu görecektir.

Gümrük binasının hemen dışında küçük bir polis karakolu bulunuyor. Böylesi durumlarda dünyanın her yerinde karşılaşılabilecek suistimalleri önlemek amacıyla valizlerin taşınma sürecini kontrol eden yararlı bir mekân bu. Aynı karakol, valizlerin şehrin istenen yerine gönderilmesi işiyle birlikte sevkiyat ve teslimatın bütün sorumluluğunu da üstleniyor. Polis memurları da işinin ehli insanlar ve her biri birkaç dil konuşabiliyor.

Şimdi turistimizden bize eşlik etmesini istiyoruz. Kendisine mihmandarlık edeceğiz ve başkenti dolaştırıp abideleri, bahçeleri, kayda değer binaları, müzeleri, kısacası şu muhteşem Lizbon şehrinde görülmesi gereken ne varsa hepsini kendisine göstereceğiz. Valizlerini güvenilir bir hamala emanet ettikten sonra – eğer turistimiz bir süre kal-

mayı planlıyorsa, hamal eşyaları oteline bırakacaktır – otomobilde yerini alsın ve şehir merkezine doğru birlikte yola koyulalım. Yol boyunca görülmeye değer her şeyi göstereceğiz kendisine.

Az önce ayrıldığı iskelenin hemen önünde, bakımlı bir bahçeyle taçlanmış ve iki büyük taş merdivenle çıkılan bir yükselti, *Rocha do Conde de Óbidos* yer alıyor.

Tepedeki bahçeden hoş bir nehir manzarası izlenebilir. *Rua 24 de Julho*'yu takip ederek Santos Bahçesi'ne (ya da Vasco de Gama Bahçesi), oradan da kurtuluş mücadelesinin kahraman komutanlarından Sá da Bandeira Markisi'nin bronz bir heykelinin olduğu *Praça de Dom Luiz* Bahçesi'ne geçiyoruz. (Marki'nin Giovanni Ciniselli tarafından yapılan heykeli Roma'da dökülmüş, Germano José de Salles tarafından Lizbon'da yapılan kaidesine 1881 senesinde oturtulmuştur.)

Biraz ileride, Kraliçe Amélia tarafından kurulan Ulusal Verem Savaş Derneği'nin (Asistência Nacional aos Tuberculosos) faaliyet gösterdiği zarif binayı geçince nehre kadar uzanan şu büyük meydana dikkat edelim; sol tarafta Lizbon'u mutlakiyetçi hükümetin elinden kurtaran *Terceira Dükü*'nün bir heykeli, sağ tarafta ise dümen başında bir denizciyi tasvir eden bir heykel bulunuyor. Denizci heykeli, heykeltıraş Francisco dos Santos, Dük'ün heykeli ise Simões de Almeida tarafından yapılmış. Hemen yakında Cascaes hattının geçici tren istasyonuyla,

Rua 24 de Julho. 19--.

© Joshua Benoiel. AML.

Praça do Município ve
Rua do Arsenal.

20. yy. başları.

📷 Joshua Benoliel. AML.

nehirin üzerinde Tejo'nun iki yakası arasında çalışan küçük istimbotların iskelesi bulunuyor. Bu noktada bir de otomobil durağı var.

Otomobilimiz yoluna devam ediyor, Rua do Arsenal boyunca ilerleyip şehirdeki en güzel binalardan birinin, Belediye Binası'nın (*Câmara Municipal*) önünden geçiyor. Dışı gibi içi de çok güzel olan bina mimar Domingos Parente tarafından yapılmış ve tanınmış sanatçıların işbirliği taş, resimlere vs. yansımış. Birinci kata çıkan heybetli merdiven, özellikle de duvarları ve tavanı süsleyen harikulade resimler yüzünden ayrıca görülmeye değer. Fakat binadaki başka bazı odalar da Sequeira, Columbano, José Rodrigues, Neves Júnior, Malhoa ve Salgado gibi sanatçıların, tarihsel ve diğer figürleri resmeden tuval ve freskleri sayesinde bir o kadar zarifler. Bu odalarda Pombal Markisi'ni ve büyük depremden sonra giriştiği Lizbon'un yeniden inşası çalışmalarını tasvir eden, Lupi'ye ait büyük resimle birlikte ünlü heykeltıraşlarca yapılmış büstleri, sanatkârane şömineleri, mobilyaları vs. de görmek mümkün.

Meydanın tam ortasında, yurtdışında da gayet iyi bilinen Sergi Direğini (*Pelourinho*) görüyoruz; on sekizinci yüzyılın sonlarına ait bu şaheser, tek bir taş parçası kullanılarak yapılmış bir spiralden oluşuyor. Meydanın bize göre sağ tarafında, mühimmat deposu ve atölyeler dışında – ki doklarla birlikte nehrin üzerinde konumlandıkları için